

Examen VMBO-GL en TL

2021

tijdvak 2
maandag 14 juni
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 36 vragen en een schrijfopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 De wereld is dol op het Nederlandse ‘niksen’, maar doen we dat wel?

- 1p 1 Deze tekst wordt op verschillende manieren ingeleid.
→ Welke **drie** manieren worden in alinea's 1 en 2 van deze tekst gebruikt?
Noteer de nummers van deze manieren in de uitwerkbijlage.
- 1 door het advies van de schrijver over niksens weer te geven
 - 2 door vooraf een samenvatting over het nut van niksens te geven
 - 3 door het internationale beeld van het Nederlandse niksens te beschrijven
 - 4 door andere populaire verschijnselen op te sommen
 - 5 door voorstanders van het fenomeen niksens op te noemen
 - 6 door een aantal vragen over niksens te beantwoorden
- 1p 2 Waarin verschilt alinea 5 met alinea's 3, 4 en 6?
- A Alinea 5 bekijkt de lichamelijke kant van niksens; de andere alinea's bespreken ons gevoel bij niksens.
 - B Alinea 5 benoemt de basisbehoeften van mensen en dieren; de andere alinea's gaan over ontspanning.
 - C Alinea 5 gaat over luierende dieren; de andere alinea's gaan over niksende mensen.
 - D Alinea 5 laat alleen een bioloog aan het woord; de andere alinea's laten meerdere deskundigen aan het woord.
- 1p 3 “Nederlanders zijn weliswaar goed in niksens, ze schamen zich er ook een beetje voor. ‘Dus combineren we het vaak met een bezigheid waar weinig hersenactiviteit voor nodig is’, stelt de bioloog.”
(regels 57-62)
Wat is het verband tussen de eerste en de tweede zin?
- A De tweede zin noemt een gevolg van de informatie in de eerste zin.
 - B De tweede zin vat de informatie uit de eerste zin samen.
 - C Beide zinnen vormen samen een opsomming.
 - D Beide zinnen vormen samen een tegenstelling.
- 1p 4 In alinea 7 spreekt Hamming over onze calvinistische (hardwerkende) volksaard.
Hoe wordt deze volksaard in alinea 8 enigszins tegengesproken?
door middel van
- A een overzicht van de vrije uren in andere landen dan Nederland
 - B een voordeel van de verplichtingen en taken van Nederlanders
 - C redenen voor burn-outklachten bij inwoners van andere landen
 - D voorbeelden van de vele eigen uurtjes die Nederlanders hebben

- 1p **5** Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
De tekst moet de lezer vooral
- A** adviseren over de prettigste manieren om te niksen.
 - B** informeren over de verschillende voordelen van niksen.
 - C** overhalen om zo veel mogelijk te gaan niksen.
 - D** overtuigen van de biologische functies van niksen.
- 1p **6** Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?
- A** Amerikanen zoeken een nieuwe manier om te ontspannen en komen bij het Nederlandse niksen uit.
 - B** Jongeren voelen niet veel voor niksen, want dat maakt geen indruk op hun vrienden op Instagram.
 - C** Niksen heeft veel positieve effecten op ons, maar we vinden het lastig om ons eraan over te geven.
 - D** Niksen is een effectieve manier om voedsel te verteren en de hersenen te herstarten.

Tekstfragment:

Ons Nederlandse 'niksen' is een trend in het buitenland

(1) Is niksen voor jou een eitje? *Lucky you!* Want voor veel mensen is het moeilijker dan gedacht. Ook in Nederland lijkt het alsof alles almaar productiever en effectiever moet. Daar komt nog bij dat er zo veel leuke dingen te doen en te zien zijn. Om te beginnen al op je mobiele telefoon. Die rustmomenten die je vroeger automatisch had op een dag, moet je nu zelf gaan inroosteren. Best moeilijk, als je bedenkt dat het ook nog steeds niet echt heel cool is om te zeggen dat je in het weekend 'niks' hebt gedaan.

(2) "Wat niksen zo toegankelijk maakt," stelt Olga Mecking in het Amerikaanse tijdschrift *Woolly Magazine*, "is dat je er zo weinig voor nodig hebt. Je hoeft geen dekens klaar te leggen en kaarsen aan te steken, zoals bij hygge. En je hoeft jezelf ook geen bewustwordingstechnieken aan te leren, zoals bij mindfulness. Je kunt het overal doen en je gedachten mogen lekker zwabberen. Het komt gewoon neer op heerlijk niks doen."

(3) "Het enige wat je moet doen, is die innerlijke stem de mond snoeren die fluistert dat je wat nuttigs moet gaan doen. En dat maakt niksen alsnog best moeilijk", concludeert Mecking.

naar een artikel op internet (evajinek.kro-ncrv.nl)

- 1p 7 De schrijver van het tekstfragment stelt dat niksen voor veel mensen moeilijk is, mede doordat er zo veel leuke dingen te doen en te zien zijn, zoals op je mobiele telefoon.
→ Zou bioloog Patrick van Veen (alinea's 5 en 6 van de hoofdtekst) het eens zijn met de schrijver van het tekstfragment?
Vul de zin in de uitwerkbijlage aan en licht je antwoord toe.
- 1p 8 Stresscoach Hamming (alinea 9 van de hoofdtekst) meent dat je naar een wellnessoord kunt gaan om te niksen.
Olga Mecking (tekstfragment) zou daar iets tegenin kunnen brengen.
→ Welke beweringen in de uitwerkbijlage zouden van Mecking kunnen zijn volgens de informatie in het tekstfragment?
Zet bij elke bewering een kruis in de juiste kolom.

- 2p 9 Zowel de hoofdtekst 'De wereld is dol op het Nederlandse 'niksen', maar doen we dat wel?' als het tekstfragment geeft verschillende redenen voor het feit dat we niks niet zo gemakkelijk vinden als het klinkt.
- Welke **drie** van onderstaande redenen worden in beide teksten genoemd?
- Noteer de nummers van deze redenen in de uitwerkbijlage.
- 1 Niks doen heeft een negatief imago.
 - 2 Mensen moeten steeds harder en sneller werken.
 - 3 De meeste mensen hebben het gevoel dat ze iets nuttigs moeten doen.
 - 4 Sociale media zorgen ervoor dat je weinig rust krijgt.
 - 5 Om goed te kunnen niks, moet je eerst tijd vrijmaken.
- 1p 10 Zowel de hoofdtekst 'De wereld is dol op het Nederlandse 'niksen', maar doen we dat wel?' als het tekstfragment gaat over niks.
- Hoe is het tekstfragment het best te typeren ten opzichte van de hoofdtekst?
- A als een aanvulling
 - B als een conclusie
 - C als een verklaring
 - D als een voorbeeld

Tekst 2 Gun je kind ook eens een teleurstelling

- 1p 11 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
vooral door
- A een conclusie over het onderwerp van de tekst te trekken
 - B een samenvatting van de tekst te geven
 - C een voorbeeld bij het onderwerp van de tekst uit te werken
 - D het centrale probleem van de tekst te benoemen
- 1p 12 Waarvan zijn “vaders en moeders die de school van hun kinderen voor de rechter dagen” (regels 16-18) een voorbeeld volgens deze tekst?
→ Gebruik één woord uit alinea 2 voor je antwoord. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 13 Boven welke alinea past het kopje ‘Oorzaken curlinggedrag bij ouders’ het best? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 14 Citeer de kernzin van alinea 4.
- 1p 15 In alinea 6 staan de volgende twee zinnen: “Als een ouder de problemen oplost, kan de jongere de situatie niet zelf aanpassen. Hij kan die oplossingen niet in de hersenen opslaan en zich deze op een later moment dan ook niet herinneren.” (regels 94-99)
Welk verband is er tussen deze zinnen?
- A De eerste zin beschrijft een middel; de tweede zin het doel.
 - B De eerste zin noemt een oorzaak; de tweede zin het gevolg.
 - C De tweede zin geeft een tegenstelling bij de eerste zin.
 - D De tweede zin geeft een voorbeeld bij de eerste zin.
- 2p 16 Geef van de beweringen in de uitwerkbijlage aan of deze juist of onjuist zijn op basis van alinea’s 4, 5 en 6.
→ Zet in de uitwerkbijlage een kruis in de juiste kolom.
- 1p 17 In alinea 7 zegt Jolles: “Doe je **dat** niet, dan kweek je óf angstige óf luie kinderen, die verwachten dat anderen dingen voor hen doen.” (regels 110-112)
→ Wat bedoelt Jolles met het vetgedrukte ‘dat’? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 18 Wat is het verband tussen alinea’s 6, 7 en 8 enerzijds en alinea 9 anderzijds?
Alinea 9 geeft
- A een reden bij alinea’s 6, 7 en 8.
 - B een samenvatting van alinea’s 6, 7 en 8.
 - C een tegenstelling bij alinea’s 6, 7 en 8.
 - D een toelichting bij alinea’s 6, 7 en 8.

- 1p **19** “Ouders zouden daarom hun focus moeten verleggen van het nú leuk en gezellig houden naar het zelfstandig maken van kinderen.”
(regels 129-132)
In alinea 5 wordt een nadelig gevolg beschreven van een opvoeding waarbij alles leuk en gezellig moet zijn.
→ Welk nadelig gevolg van deze opvoeding voor ouders staat er in deze alinea? Citeer het zinsgedeelte waarin het nadelige gevolg voor ouders staat.
- 1p **20** In alinea’s 12 en 13 gaat Jolles in op het geven van feedback door ouders. Waarom is dit volgens hem zo belangrijk voor tieners? omdat feedback uiteindelijk leidt tot
- A continue aanpassingen in de hersennetwerken van jongeren
 - B ervaringen die op een later moment gebruikt kunnen worden
 - C gesprekken met open vragen in plaats van voorgeschotelde oplossingen
 - D zelfredzame kinderen die hun leven invulling geven zonder hun ouders
- 1p **21** Citeer de zin uit alinea 12 of alinea 13 die de belangrijkste boodschap van Jolles weergeeft.

Tekst 3 Een designkraan maakt het helemaal af

- 1p 22 De foto in deze advertentie trekt de aandacht van de lezer.
Welke andere belangrijke functie heeft de foto in deze advertentie?
- A De foto ondersteunt de inhoud van de tekst.
 - B De foto is nodig om de tekst te kunnen begrijpen.
 - C De foto voegt nieuwe inhoudselementen aan de tekst toe.
 - D De foto zorgt voor versiering van de tekst.
- 1p 23 Welke **twee** zinnen vormen een sterke tegenstelling met de foto?
Noteer de nummers van deze zinnen in de uitwerkbijlage.
- 1 De 'Oktober Woonmaand' is voor vele Nederlanders het startsein om het huis opnieuw in te richten of leuke woonaccessoires aan te schaffen.
 - 2 In landen als Oeganda, met veel mensen op de vlucht, zijn voorzieningen voor schoon drinkwater en sanitair niet vanzelfsprekend.
 - 3 Miljoenen mensen wereldwijd hebben andere woonzorgen.
 - 4 Zo heeft één op de drie mensen geen toilet en één op de tien heeft geen toegang tot veilig drinkwater.
 - 5 Een designkraan maakt het helemaal af.
- 1p 24 Het belangrijkste doel van deze advertentie is de lezer aansporen.
Waartoe wil de advertentie de lezer aansporen?
- A om bij het kopen van woonaccessoires ook meteen te doneren aan het Rode Kruis
 - B om in de 'Oktober Woonmaand' zijn huis opnieuw in te richten
 - C om geld over te maken op de rekening van het Rode Kruis
 - D om waterpompen, latrines, jerrycans en waterzuiveringstabletten aan het Rode Kruis te doneren
- 1p 25 Een opvallende opmaak van een advertentie kan verschillende doelen hebben. In deze advertentie staat een cirkel met tekst.
→ Geef aan welke **twee** doelen de opmaak met de cirkel hier heeft.
Noteer de nummers van deze doelen in de uitwerkbijlage.
- 1 De cirkel benadrukt het doel van de hoofdtekst.
 - 2 De cirkel nodigt uit om de bijbehorende tekst te lezen.
 - 3 De cirkel trekt extra de aandacht van de lezer.
 - 4 De cirkel vult een saaie plek op de foto op.

Tekst 4 Nooit meer in de rij voor de kassa?

- 1p 26 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
- A met de aanleiding voor dit artikel over nieuwe betaalmethoden
 - B met een beschrijving van problemen met de huidige betaalmethoden
 - C met een conclusie over een nieuw experiment met betaalmethoden
 - D met een mening over de huidige en de nieuwe betaalmethoden
- 1p 27 Alinea's 1 en 2 hebben een gezamenlijk deelonderwerp. Wat is het onderwerp van deze alinea's?
- A belemmeringen in het betalingsverkeer
 - B experimenteren met innovatieve betaalmanieren
 - C Spar University in de Hogeschool Utrecht
 - D succes van contactloos pinnen
- 1p 28 "Zo kunnen klanten van veel vestigingen van Albert Heijn To Go al langer zelf hun boodschappen met de mobiele telefoon scannen. Toch eindigt die klus nu nog aan een (onbemande) kassa waar de klant de inhoud van zijn mandje met een pinpas moet afrekenen." (regels 29-36)
Wat is het verband tussen deze zinnen?
Er is sprake van een
- A opsomming.
 - B tegenstelling.
 - C toelichting.
 - D voorwaarde.
- 1p 29 "Als straks steeds meer klanten overgaan op kassaloos betalen, dan ontstaan bij die scanner ongetwijfeld opnieuw wachtrijen." (regels 46-50)
In deze zin is er sprake van een voorwaarde.
→ Aan welk(e) signaalwoord(en) herken je deze voorwaarde?
Noteer dit woord/deze woorden in de uitwerkbijlage.
- 1p 30 Volgens de tekst zijn er inmiddels verschillende betaalmethoden in gebruik en zijn er nieuwe betaalmethoden in opkomst. Welke methode wordt (binnenkort) gebruikt door zowel Spar University als Albert Heijn To Go, volgens alinea's 3, 4 en 5?
- A afrekenen met je pinpas
 - B betalen met je mobiele telefoon
 - C controle door een codescanner
 - D gebruik van een bemande kassa
- 1p 31 In alinea 6 staat dat kassaloos betalen kan leiden tot diefstal. In alinea 7 geeft de woordvoerder van Albert Heijn een tegenargument hiervoor.
→ Geef in eigen woorden in de uitwerkbijlage aan wat zijn tegenargument is. Gebruik hiervoor maximaal 20 woorden.

- 1p **32** “Betalen via een app is handig, maar een complete betaalrevolutie is het nog niet. De vraag is immers of het afrekenen het belangrijkste knelpunt is.” (regels 98-102)
Wat gebeurt er in deze zinnen?
- A Er wordt een kanttekening geplaatst bij het succes van de nieuwe betaalapp.
 - B Er wordt een tegenstelling gegeven tussen betalen met app en gewoon afrekenen.
 - C Er wordt een uitleg gegeven bij het probleem met het moderne afrekenen.
 - D Er wordt een vraag gesteld over de haalbaarheid van de nieuwe betaalapp.
- 1p **33** Waarom zijn de kassaloze betaalmethoden vooral een aanvulling op het pinnen en geen vervanging daarvan?
Baseer je antwoord op de informatie uit alinea 9.
Vul de zin in de uitwerkbijlage aan en gebruik zelf nog maximaal 20 woorden.
- 1p **34** Waar wordt in alinea’s 10, 11 en 12 vooral de nadruk op gelegd?
- A op factoren die een rol spelen bij het slagen van het nieuwe betaalsysteem
 - B op nieuwe taken voor winkelmedewerkers en -managers
 - C op positieve gevolgen van de nieuwe betaaltechnologie
 - D op winkels die aangepast moeten worden voor kassaloos betalen
- 1p **35** Hoe wordt de tekst in alinea’s 12 en 13 afgesloten?
- A door een nieuwe vraag te stellen over de betaalapp
 - B door een samenvatting te geven van de diverse betaalmethoden
 - C door een kritische blik te werpen op een toekomst zonder kassa’s
 - D door nader te kijken naar het Spar-voorbeeld uit alinea 1
- 1p **36** Met welk doel is deze tekst geschreven?
De tekst wil de lezer vooral
- A aansporen om gebruik te maken van nieuwe betaalmethoden.
 - B informatie geven over de ontwikkeling van nieuwe betaalmethoden.
 - C overtuigen dat de nieuwe betaalmethoden niet goed werken.
 - D uitleg geven over het gebruik van nieuwe betaalmethoden.

Schrijfo opdracht

Je school maakt in de aula gebruik van een cateraar om eten en drinken te verkopen aan de leerlingen. De cateraar heeft een lekker en erg uitgebreid assortiment en veel leerlingen kopen dan ook wat te eten of te drinken in de pauzes. Iedereen moet met contant geld betalen of pinnen, waardoor er in de pauzes lange wachtrijen ontstaan. De leerlingen zijn erg ontevreden over deze situatie, omdat ze veel tijd van hun pauze kwijt zijn aan wachten.

In de les Nederlands is laatst de tekst 'Nooit meer in de rij voor de kassa?' behandeld. Je hebt hierdoor een goed beeld gekregen van de mogelijkheden van kassaloos betalen (zoals via een betaalapp, scannen met je mobiel of een op naam gesteld pasje), maar ook van de nadelen ervan. Je hebt daardoor wel een idee over hoe de situatie bij de cateraar in de pauzes kan worden verbeterd.

Je legt je idee voor aan de directeur van je school en hij raadt je aan een e-mail aan Marcel Burgers, de cateraar, te sturen. In deze e-mail geef je jouw mening over de situatie bij de cateraar en leg je jouw idee uit om deze situatie te verbeteren. Je geeft een mogelijk voordeel en een mogelijk nadeel van jouw oplossing. Ten slotte vermeld je wat je hoopt te bereiken met je e-mail. Je vraagt de cateraar of hij je een reactie met zijn mening over jouw idee wil sturen. Van de directeur krijg je het e-mail-adres.

13p **37 Opdracht**

Schrijf een zakelijke e-mail naar de cateraar, de heer Marcel Burgers. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor jouw e-mail de gegevens op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Nooit meer in de rij voor de kassa?'. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven: de situatie met betalen bij de cateraar in de pauzes;
- jouw mening over deze situatie;
- een voordeel van de huidige situatie;
- een nadeel van de huidige situatie;
- jouw idee om deze situatie te verbeteren;
- een mogelijk voordeel van deze oplossing;
- een mogelijk nadeel van deze oplossing;
- wat je hoopt te bereiken met je e-mail;
- je verzoek aan de cateraar om een reactie.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' of met 'Hoogachtend,' en je eigen voor- en achternaam.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.